

Hegyi István műveinek bibliográfiája és életpályájának vázlatos áttekintése

Hegyi István (1896–1951) a szegedi parasztnovella kései művelői közé tartozott. A mára elfeledett novellista el nem hanyagolható szerepet játszott korának szegedi irodalmi és kulturális életében, három novelláskötetét (*Vándor falu* 1923., *Szegénység* 1925., *Fecskék a porban* 1932.) valamint egyéb, különböző lapokban megjelent parasztnovelláit és tárcáit nemcsak az olvasók értékelték nagyra, de a korszak olyan jelentős irodalmárai, mint Juhász Gyula és Móra Ferenc is megbecsüléssel szóltak azokról.

E munkában számbavettem Hegyi különböző folyóiratokban és napilapokban megjelent írásait valamint a fellelhető nem publikált kéziratait. A bibliográfiát követően összeállítottam a novellista életrajzával kapcsolatos kutatásaim vázlatát: a kronológiai táblázatból fény derül a szerző családi kötetlekeire, lakó- és munkahelyeire valamint a Dugonics Társasághoz fűződő viszonyára.

ÍRÁSAI

Az előforduló rövidítések feloldása

- Dm - Délmagyarország
- KÚ - Kis Újság
- SzFÚ - Szegedi Friss Újság
- SzH - Szegedi Hírlap
- SzN - Szegedi Napló
- SzT - Színház és Társaság

A bibliográfiai tételek ismertetése során a szerző teljes nevének feltüntetésével megjelent műveket vettem alapul, így csupán az ettől eltérő ám mégis kétségtelenül azonosítható (álnévvel vagy betűjellel ellátott) írások esetében közlöm a bizonyítékként szolgáló név- vagy betűjelzést.

Publikált írások

1915

1. *Möggýüttek Röszkére a muszkák...* SzN július 24. p.5.
2. *A levél késik...* SzN augusztus 1. p.6.
3. *Ágnes néni levelez...* SzN szeptember 22. p.5.

1917

4. *A szegedi kisbirtok.* SzN április 6. p.7.
5. *Látogatás a pusztán.* SzN június 7. p.6.
6. *Meghalt az Iván.* SzN augusztus. 8. p.5.
7. *Iván, ne dalolj!* SzN szeptember 8. pp.5–6. (h.i. betűjellel)
8. *Imriske.* SzN szeptember 27. p.5. (Rozmaring álnéven)

9. *Egy beszédes anyós.* SzN december 25. pp.17–18. (Rozmaring álnéven)

1918

10. *Szakáll Mátyás közhuszár utja.* SzN február 15. pp.4–5.
11. *Adatok a papír történetéhez.* SzN április 11. p.5. (h.i. betűjellel)
12. *Még mindig lopják a Makkos-erdőt.* SzN április 14. p.8. (h.i. betűjellel)
13. *Röszkei levél.* SzN május 12. pp.5–6.
14. *Kényelmes utazás.* SzN május 23. p.4. (h.i. betűjellel)
15. *Vesztett fejsze nyele.* SzN május 26. p.8. (h.i. betűjellel)
16. *Hódsági vendégek.* SzN május 30. p.4. (H-i. betűjellel)
17. *Séta a Stefánián.* SzN szeptember 5. p.4. (h.i. betűjellel)
18. *Szobrot Dózsa Györgynek.* SzFÚ dec. 25.

1919

19. *Régi hely.* SzN május 3. p.5. (h.i. betűjellel)
20. *Virtus.* Dm június 29. pp.2–3.

1921

21. *Kint az ugaron (Elbeszélés).* Élet dec. 4.

1922

22. *Vadőrök.* Élet pp.161–163.

1923

23. *Vándor falu.* Kötet. Megjelent 1923. június elején a Koroknay-nyomda kiadásában Szegeden, 71 oldal terjedelemben.

Tart.: 8., 21., 22. tételek és *Vándor falu, Veron kontyot köt, Annuska, Grn. 35678, A látcső, A tizenötös ór.*

1924

24. *A színjátszó művészete.* SzT május 19.
25. *Malter.* SzT szeptember 22.
26. *Dinnyés Ferenc.* SzT október 6.
27. *Ferusék.* SzT október 13.
28. *Tóbiás Gyurkáról.* SzT december 15.
29. *Vallomás.* SzT december 22.
30. *Daru Jani.* SzT december 22.

1925

31. *Majzik.* SzT április 14.
32. *Ferusék.* Dm szeptember 1. pp.2–3.
33. *A betyár.* Dm szeptember 8. pp.2–3.
34. *Szegénység.* Kötet. Megjelent 1925. november 10–15. körül, Szegeden a Koroknay-nyomda kiadásában, 95 oldal terjedelemben.

Tart.: 25., 27. (32.), 30., 31., 33. tételek és *A magvetők*, *Az almák* (35.), *Bolond Balajti*, *Mária szobor*.

35. *Az almák*. SzT december 21.

1926

36. *Részeg Cziczka*. SzN ápr. 4. p.14.

1927

37. *Csizik Borcsa nyula*. Széphalom pp.173–176.

38. *Borcsa (Paraszt-történet)*. Élet febr. 27.

1928

39. *Fecskék a porban (Paraszt-történet)*. Élet aug. 12.

40. *Mi történt a révnél*. Homokóra okt. 27. (Rozmaring álnéven)

41. *Bolond Belajti szerelme I*. Homokóra nov. 3.

42. *Részeg Cziczka (Paraszt tragédia)*. Élet nov. 4.

43. *Bolond Belajti szerelme II*. Homokóra dec. 1.

1929

44. *A gyémántköves óra*. SzN december 25. pp.25–26.

1930

45. *Riport Tápai Antalról*. SzN április 13. pp.9–10. (Rozmaring álnéven)

46. *Részlet egy készülő regényből (Tari tekintetes úr halála)*. SzN április 20. pp.17–18.

47. *Az Istent keresők*. SzH dec. 22.

1931

48. *Az Istent keresők*. Élet aug. 2.

1932

49. *Borcsa*. Dm okt. 16. pp.5–6.

50. *Fecskék a porban*. Dm dec. 25. 21–22.

51. *A béna ember*. SzN december 25. pp.8–9.

52. *Csizik Borcsa nyula*. SzFÚ december 25. pp.10–11.

53. *Fecskék a porban*. Kötet. Megj. 1932. december végén, Szegeden Endrényi Lajos nyomdájában, 99 oldal terjedelemben.

Tart.: 36. (42.), 37. (52.), 38. (49.), 39. (50.), 40., 41.+43. közös címmel, 44., 47. (48.)
tételek és *Magda*, *Magdáék szerelme*.

1947

54. *Petőfi az erdélyi táborban*. KÚ júl. 27. (H.I. aláírással)

1948

55. *Falu a levegőben*. KÚ ápr. 22.

Kiadatlan kéziratok

1. Keltezéssel ellátva

1947

- *Az unokák.* Kéziratos novella. Készült: Szentes, dec. 13. (Hegyi Béla [Budapest] tulajdona)

1948

Minden tétel Hegyi Béla [Budapest] tulajdona.

- *A mezőnek virágai maradtak az idők kezdete óta.* Kézirat. Készült: Baks, április (+2 példány aug.-i és szept.-i keltezéssel)

- *Szentesi Nagyhegy.* Kézirat. Készült: Nagyhegy [Szentes], június. (2 példány)

- *Hej halászok, halászok / Mit fogott a hálótok...?* Kéziratos riport. Készült: Szegvár, július. (3 példány)

- *Szentes gyümölcsös kertje.* Kézirat. Készült: Nagyhegy [Szentes], július vége.

- Életrajz. Levél. Kelt: Szeged, szept. 11.

- A Nemzeti Parasztpárt Sajtóbizottságának. Levél. Kelt: Szeged, szept. 12.

- *Kiskundorozsmai Riport.* Kéziratos riport. Készült: Kiskundorozsma, okt. 29.

1949

Minden tétel Hegyi Béla [Budapest] tulajdona.

- *És tovább Híznak a Nagykofák.* Kézirat. Készült: Tápé, jan. 4.

- *Látogatás egy kisipari termelőszövetkezetben.* Kéziratos riport. Készült: Szeged, január.

- *Hatvan esztendeje hajtja a korongot és gyúrja az agyagot a legöregebb szegedi fazekas segéd.* Kézirat. Készült: Szeged, február.

- Erdei Mihálynak, Szentes országgyűlési képviselőjének. Levél. Kelt: Szeged, jún. 10.

- *Lázadás a tanyán.* Kéziratos novella. Készült: Szeged, június. (2 példány).

2. Keltezés nélkül

Minden tétel Hegyi Béla [Budapest] tulajdona.

- Néhány összefüggő kéziratos riport cím és dátum nélkül.

- *Ahol a Pallavicziniek külön világot csinálnak.* Kézirat.

- *Vera elment a városba.* Kéziratos novella.

- *Vita az üveggel.* Kézirat.

ÉLETE ÉVSZÁMOKBAN

1896. nov. 10. Megszületik Szegváron az I. tized 59. számú házban, apja Hegyi Antal napszámos, anyja Bacsza Rozália

1897. A család Békéscsabára költözik, ahol apja 3 évig katona.

1901. Ceglédbercelen élnek, ahol ebben az évben megszületik Margit nevű testvére.

1903. Sövényházára kerülnek, ahol elkezd az elemi iskolát, melynek hat osztályát el is végzi.
1904. Sövényházán megszületik Antal nevű testvére.
1909. Ugyanezen a településen megszületik Béla nevű harmadik testvére is.
1909. szept. 7. Felveszik a Csongrádi Polgári Fiúiskola második osztályába, ahol elvégzi az 1909/10-es tanévet.
1910. A család Szegedre kerül. Lakhelyük: Fertő u. 18.
- 1910–11. A Szegedi III. kerületi Polgári Fiúiskola III.a osztályába jár. Az anyakönyv szerint apja MÁV felvigyázó.
- 1911–12. A polgári fiúiskola IV.a osztályába jár. Ekkor Horgoson laknak, ahol apja MÁV felvigyázó.
- 1912–13. A Szegedi Állami Felsőkereskedelmi Iskola „alsó A” osztályába jár. Öt tárgyból bukik, osztályismétlésre utasítják, de a következő évet nem kezdi el.
1915. jún. 24. Megjelenik első írása a *Szegedi Napló*ban.
1916. ősz A *Szegedi Napló* munkatársa lesz; ebben az évben kerül a rendőrséghez is.
1918. dec. 25. A *Szegedi Friss Újság*ban megjelenik a *Szobrot Dózsa Györgynek* c. cikke.
1921. Államosítják a rendőrséget, így állami rendőrségi fogalmazó lesz.
1921. dec. 4. Megjelenik első novellája az *Élet* c. országos hetilapban *Kint az ugaron...* címmel.
1922. nov. 21. A *Szeged* c. lap tudósít a Tömörkény Társaság megalakulásáról, melynek tagja, sőt részt vesz a szervezésben is.
1923. június Megjelenik első kötete, a *Vándor falu*.
1923. dec. 16. A Dugonics Társaságban – még csak vendégként – felolvassa a *Bolond Balajti* c. novelláját.
1924. Eddig volt a *Szegedi Napló* munkatársa.
1925. nov. eleje Megjelenik második kötete, a *Szegénység*.

1926. febr. 14. Dr. Czimer Károly, Cs. Sebestyén Károly, Dr. Banner János és Juhász Gyula írásban ajánlják a Dugonics Társaság rendes tagsági helyére.
1926. febr. 15. A Dugonics Társaság jegyzőkönyve szerint a „szabályos időig beérkezett tag ajánlások” között ott van a neve.
1926. febr. 28. A Dugonics Társaság rendes tagjai sorába választják. (A lehetséges 26-ból 23 szavazattal) Ekkor olvassa fel *A részeg Cziczka* c. novelláját.
1926. márc. 3. Levélben köszöni meg, hogy a Dugonics Társaság rendes taggá választotta.
1926. márc. 8. A *Színház és Társaság* c. lap vezércikkében gratulál a Dugonics Társaságba való bekerüléséhez.
1926. júl. 23. *Szegénység* c. kötetének egyik példányának dedikációja szerint Szegváron tartózkodik, a „Lándorpari-tanyában”.
1927. jan. 30. Felolvassa *Borcsa* c. novelláját a Dugonics Társaságban.
1928. Tápai Antal elkészíti a *Hegyi Pista feje* c. szobrát.
1928. jan. 29. Felolvassa *Mi történt a révnél?* c. parasztörténetét a Dugonics Társaságban.
1928. június *Fecskék a porban* c. novellája dedikációja szerint Szegváron tartózkodik a Lándor-tó partján.
1928. dec. 16. Felolvassa *Magda* c. írását a Dugonics Társaságban.
1929. okt. 27. Felolvassa *A gyémántköves óra* és a *Fecskék a porban* c. novellákat a Dugonics Társaságban.
1930. nov. 30. *Az Istent keresők* c. falusi rajzát Banner János olvasta fel a Társaság előtt.
1931. márc. 19. Írásban ajánlja Berczeli Anselm Károlyt (Dr. Wihnalek Károly) a Dugonics Társaság rendes tagjai sorába. A levelet Móra Ferenc, Cs. Sebestyén Károly és Czögler Kálmán is aláírja.
1931. aug. Szentesen hastífuszban meghal Antal nevű testvére. Utóbb ő maga is súlyos beteg lesz, elkapja a tífuszt.
1931. szept. 14. Megírja a *Fecskék a porban* c. kötetének dedikációját („Tóni öcsém drága emlékének...”).
1931. okt. 9. Banner János levelet ír neki.

1931. okt. 10. Megbetegszik.
1931. október Kórházban van Szegeden, levelet ír Dr. Újvárossy Miklós rendőrfogalmazónak novellái ügyében.
1932. ápr. 24. Jelen van a Dugonics Társaság közgyűlésén, amit azonban határozatképtelenség miatt ápr. 28-ra halasztanak.
1932. ápr. 28. Hiányzik a közgyűlésről.
1932. szept. 12. *Magdáék szerelme* c. novellájának dedikációja tanúsága szerint Szegváron tartózkodik.
1932. okt. 2. Felolvassa *Magdáék szerelme* c. parasztnovelláját a Dugonics Társaságban.
1932. okt. 14. Levélben támogatást kér új kötetéhez a Dugonics Társaságtól; a kötet tervezett címe *Istent keresők, vagy Fecskék a porban*.
1932. okt. 16. Az ülés jegyzőkönyve szerint ott van a Dugonics Társaság összejövetelén.
1932. december Megjelenik harmadik kötete, a *Fecskék a porban*. Ebben az évben Nyíregyházára helyezik.
1933. Nyíregyházán dolgozik.
1934. márc. 25. Újra Szegeden. *Viharban* c. elbeszélés bemutatása a Dugonics Társaságban.
1935. márc. 10. Felolvassa *Árva Mária* c. novelláját a Dugonics Társaságban. Ebben az évben meghal édesanyja.
- 1940-es évek eleje Szászrégenbe helyezik, ahol rendőrségi hivatalnokként dolgozik.
1944. aug. 1. Nyugdíjazzák. Ezután hosszabb ideig Szentesen és Szegváron él apjánál.
1947. nov. 3. Kizárják a szentesi Kisgazdapártból.
1948. febr. 29. A Dugonics Társaságban „külső tagként” felolvassa *Unokák* c. paraszt-történetét.
1948. szept. 11–12. Levélben jelentkezik a Szegedi Friss Újság szerkesztői posztjára. („... a mai napig Szentesen és Szegváron éltem” – írja önéletrajzában)
1949. febr. 26. Visszaállítják kisgazdapárti tagságát.

1949. jún. 10. Levelet ír Erdei Mihály országgyűlési képviselőnek; ekkor „Szeged, Béke ucca: 18. sz. lakós”. Utolsó munkahelye Szegeden van, ahol éjjeliőrként dolgozik.

1951. nov. 29. este 1/4 10 Meghal vesegyulladásból fellépő urémiában. Utolsó lakhelye Szeged, Béke u. 1.

R. NAGY ANDRÁS